

Hazardní hry a pracovní prostředí

Prim. MUDr. Karel Nešpor, CSc., Andrea Scheansová, Ph.D.

Souhrn

Hazardní hra představuje v České republice velký celospolečenský problém, který se podstatným způsobem dotýká i pracovního prostředí. V tomto sdělení zmiňujeme, jak se hazardní hraní projevuje v pracovním prostředí a jaká má rizika. Nabízíme také možnosti, jak předcházet škodám působeným hazardní hrou v pracovním prostředí. Další informace najdou zájemci v knize „Už jsem prohrál dost“ (Nešpor, 2006), která je zdarma ke stažení na adrese www.drnespor.eu.

Klíčová slova: Hazardní hry – patologické hráčství – pracovní prostředí – krátká intervence

Přesná data týkající se počtu patologických hráčů v České republice nejsou známa, naprostá většina těchto lidí se neléčí a studie zjišťující výskyt patologického hráčství v neklinické populaci nejsou k dispozici. V předchozí práci (Nešpor a Csémy, 2005) jsme odhadli počet patologických hráčů u nás až na 100 000 osob. Počet lidí, kteří nejsou patologickými hráči, ale mají s hazardní hrou problémy, může být přibližně 2 až 3x vyšší. Od roku 2005, kdy byla publikována tato práce, se situace nezlepšila, ale naopak vzrostly rozšířenost hazardních her a objem do nich vkládaných peněz. To přináší negativní důsledky ve zdravotní, sociální i ekonomické oblasti. V této práci zmíníme rizika hazardních her pro pracovní prostředí. Velká většina patologických hráčů je zaměstnaná. Čtenář se s nimi může setkat jako lékař, učitel, nadřízený, kolega, zákazník nebo obchodní partner.

Rizika hazardních her v pracovním prostředí

Některé profese jsou ve vztahu k návykovým nemocem rizikovější než jiné a to se týká i problémů působených hazardem. K rizikovým faktorům patří např. stres, nedostatečná dohled nadřízených, velké částky peněz, které jsou pracovníkovi snadno dostupné. Riziko také zvyšují alkohol a jiné drogy v pracovním prostředí. K velmi nebezpečným zaměstnáním patří i práce v hernách a kasinech (stres, interpersonální konflikty, ergonomická rizika, špatný vzduch a pasivní kouření, pocit fyzického ohrožení, hluk, směnný provoz, pocity odcizení). Poměrně často se setkáváme s problémy působenými hazardní hrou u profesionálních sportovců nebo podnikatelů. Problémy s hazardní hrou se ale mohou vyskytnout i u relativně bezpečných zaměstnání a také u invalidních důchodců (Morasco a Petry, 2006). Na základě zahraničních pramenů (např. Connecticut, 2008) i vlastních zkušeností lze shrnout rizika a projevy hazardních her v pracovním prostředí následovně:

Projevy problémového hazardního hraní v pracovním prostředí

- Žádosti o dřívější vyplacení zálohy.
- Tajnůstkářství, neochota hovořit o finančních záležitostech.
- Vybírání neplánovaných dnů dovolené.
- Kolísání nálad, podrážděnost.
- Konflikty hráče se spolupracovníky kvůli dluhům vůči nim.
- Ekonomická situace je horší než by odpovídalo výši výdělku.
- Exekuce na plat.
- Návštěvy věřitelů na pracovišti nebo vzrušené telefonáty s nimi.
- Během pracovní doby navštěvuje webové stránky, které souvisejí s hazardní hrou.
- Zabývá se v pracovní době i dalšími materiály, které se týkají hazardu (např. sportovními výsledky).
- Nosí nebo používá symboly, které souvisejí s hazardem.
- Organizování sázek apod. na pracovišti nebo častý hovor o hazardu.
- Zaměstnavatel by také měl zbystřit pozornost, když zaměstnanec pracuje nepřiměřeně dlouho přesčas nebo když má jeden či více vedlejších pracovních poměrů. Signalizuje to vyšší potřebu peněz a také vyšší riziko úrazů a chyb v práci. U patologických hráčů bývá nezdrženlivý vztah k práci častý, souvisí s jejich finanční situací a někdy i s osobnostními rysy.

Rizika problémového hazardního hraní v pracovním prostředí

- Pozdní příchody a absence, nepřiměřeně dlouhé polední přestávky. Nevysvětlí předčasné odchody nebo vzdání se z práce, případně lže.
- Zhoršená kvalita práce.
- Zneužívání služebního telefonu.
- Osobní nebo ukradené věci prodává v práci.
- Krade majetek zaměstnavatele a pokouší se ho prodat jinde. Podle australské práce vydaje za hazardní hru v určité oblasti pozitivně koreluje s kriminalitou (Wheeler a spol., 2008). Mezi hazardní hrou a kriminalitou existuje příčinná souvislost, trestná činnost těchto pachatelů je vyšší než by odpovídalo jejich osobnostním charakteristikám Meyer a Stadler (1999).
- Dopouští se zpronevěr a podvodů. Používá peníze zaměstnavatele k hazardní hře.
- U patologického hráče existuje i vyšší riziko korupce.

- Vyšší riziko úrazů v důsledku vyčerpání.
- Horší komunikace (lže, mlží, vyhýbá se komunikaci, hraje komunikační hry).
- Je zde vyšší riziko souběžného zneužívání alkoholu nebo jiných drog

Prevence a krátká intervence

Problém s hazardní hrou v pracovním prostředí může být stejně závažný nebo i závažnější než problém s alkoholem nebo drogami. Zaměstnavatel by si měl proaktivně chránit sebe i své zaměstnance. Problémům působeným hazardem je lépe předcházet. Je možné doporučit následující:

- O nebezpečí patologického hráčství a jeho projevech zejména v rizikových zaměstnáních by měli být pracovníci informováni, aby dokázali tento problém včas rozpoznat u spoluzaměstnance nebo podřízeného.
- Zaměstnavatel by neměl tolerovat, a tím méně podporovat, jakékoliv hazardní hry na pracovišti.
- Pracovní internet ani telefon by neměly být zaměstnanci zneužívány k hazardu.
- Přístup k penězům zaměstnavatele a dalším cennostem by měl být náležitě zabezpečen.
- Jestliže někdo problémově hazardně hraje nebo hrál, neměl by mít volný přístup k prostředkům patřícím zaměstnavateli. Neměly by mu být také svěřovány úkoly, při kterých hrozí neúměrné riziko zpronevěry, krádeže nebo podvodu.
- Patologické hráčství jako rizikový činitel je třeba brát v úvahu i v rámci vstupních prohlídek u některých profesí (např. ozbrojené síly, profese, kde se pohybují velké finanční částky, apod.).
- Prevence problémů působených hazardní hrou se prolíná a potencuje s prevencí škod působených alkoholem v pracovním prostředí (např. Nešpor, 2008).
- Lze také doporučit prevenci profesionálního stresu (např. nácvik relaxačních technik, dovednosti rozhodování, plánování času, vhodné pohybové aktivity).
- Ve výhodě je zaměstnavatel, který dokáže problém s hazardní hrou u zaměstnance včas rozpoznat a intervenovat. Jestliže hazard působí zaměstnanci pracovní problémy, může zaměstnavatel podmínit trvání pracovního poměru náležitou léčbou a abstinencí od hazardní hry. Informace o tom, kam se obrátit o pomoc lze získat na některé z místních linek telefonické pomoci nebo v místní ambulanci pro léčbu návykových nemocí (někde se tato zařízení jmenují AT poradny).
- Jestliže má majitel firmy problém s hazardní hrou a řádně se neléčí, zaměstnanci by se měli připravit na komplikace a uvažovat o změně místa. Finanční krize a krachy bývají v takovém případě časté. Velká oběžnost je namístě i v případě problémového hazardního hraní u společníka nebo obchodního partnera.

Poznámky k léčbě

Doporučuje se kombinovat profesionální pomoc a svépomoc, tj. svépomocné příručky a účast v organizaci Anonymní alkoholici, i když se nejedná o souběžný alkoholový problém, podobná organizace Anonymní hráči je totiž mnohem méně rozšířena. Profesionální léčba může posilovat motivaci, nabízet kognitivně-behaviorální psychoterapii a poradenství, desenzitizace ve fantazii (nahrávka desenzitizace je volně na www.drnespor.eu), nácvik rozhodování a sociálních dovedností, rodinnou terapii. Lze použít i léky, které mírní craving (bažení) po hazardní hře, nejčastěji se v této indikaci podávají antidepresiva a to i u pacientů bez známek deprese.

Literatura

- Connecticut Council on Problem Gambling. Gambling and workplace. www.ccp.org/audiences/workplace.html; accessed 10.6.08.
- Meyer G, Stadler MA. Criminal Behavior Associated with Pathological Gambling. *Journal of Gambling Studies*. 1999; 15(1):29-43
- Morasco BJ, Petry NM. Gambling problems and health functioning in individuals receiving disability. *Disabil Rehabil*. 2006;28(10):619-23.
- Nešpor K. Už jsem prohrál dost. Praha: Sportpropag 2006; 130.
- Nešpor K. Škody působené alkoholem a jejich prevence. *České pracovní lékařství*. 2008, 6(1):17-21.
- Nešpor, K., Csémy, L.: Kolik je v České republice patologických hráčů. *Čas Lék čes*. 144, 2005, 10, s. 706-707.
- Wheeler SA, Round DK, Sarre R, O'Neil M. The influence of gaming expenditure on crime rates in South Australia: a local area empirical investigation. *J Gambl Stud*. 2008;24(1):1-12.

Prim. MUDr. Karel Nešpor, CSc.
www.drnespor.eu
 Psychiatrická léčebna Bohnice
 Odd. léčby závislostí – muži
 181 02 Praha 8